

ÚLOHY PRO sekundu

- Kdo mi doposud neposlal vypracované minulé úlohy, necht' tak učiní na **sudkova@gop.pilsedu.cz** .
 - Nové úlohy vypracujte do **úterý 14. dubna** a opět zašlete na **sudkova@gop.pilsedu.cz** . Odpovědi na otázky vyhledejte v textu a v povinném poslechu (v ukázce na konci textu).
1. V jakém zemi vznikla nová kulturní epocha renesance?
 2. Kdo je v renesanci středem zájmu - Bůh nebo člověk?
 3. Čím se renesance inspirovala (k jaké epoše se navrácí)?
 4. Kolik hlasů je v polymelodickém slohu důležitých?
A) jeden B) všechny C) to záleží podle autora
 5. Jmenuj alespoň tři renesanční umělce:
 6. Jaké znáš duchovní hudební formy renesance?
 7. Jaké znáš světské hudební formy renesance?
 8. Co je to gregoriánský chorál?
 9. Proč si myslíš, že se nejprve zpívalo pouze jednohlasně?
 10. Jak se jmenuje nejznámější dílo skladatele da Palestriny?
 11. Co je to mše?
 12. V čem se liší církevní mše od tzv. parodické mše?
 13. Jaký je latinský název pro mši?
 14. Kdo napsal dílo *Matona mia cara*?
 15. Kolik hlasů má *Matona mia cara*? Pracuj s ukázkou.
 16. Vyjmenuj hlasy v *Matona mia cara*: pracuj s ukázkou (hned na začátku).
 17. Jak se ti *Matona mia cara* líbila? Co tě na ní zaujalo?
 18. Orlando di Lasso byl nejen vynikající hudební skladatel, ale i výborný
(doplň slovo).
 19. Otázky a odpovědi si přepiš do sešitu (nebo vytiskni a vlep) a nauč se je.

RENESSANCE

♣ humanismus

nové myšlenkové hnutí; zájem o lidský, smyslově nazíratelný svět; rozvoj poznání a zejména přírodních věd

♣ renesancí končí středověk a začíná novověk

♣ 1492 objevení Ameriky

♣ inspirace **antikou**; středem zájmu je **člověk**, radost z pozemského bytí, umělec (často i vědec) chce proniknout do podstaty; touha po harmoničnosti, vyrovnanosti, individualitě, racionálním a realistickým ztvárnění světa, důraz na dokonalost a centrálnost pohledu

♣ kolébkou a centrem renesance se stala **Itálie**:

literatura (Dante, Petrarca, Boccaccio);

architektura (Brunelleschi, Bramante);

sochařství (Donatello, Michelangelo);

malířství (Boticelli, da Vinci, Rafael Santi, Michelangelo, Tizian);

chrám sv. Petra v Římě a chrám Santa Maria del Fiore ve Florencii

♣ **hudba**:

hlavní význam stále vokální hudba charakter hudby je stále **polymelodický** - to znamená, že všechny hlasy ve skladbě jsou stejně důležité (až v závěru se začíná projevovat smysl pro vertikální souzvuk – harmonii)

hudba hraje důležitou úlohu v životě (králové, knížata); neodmyslitelná součást každodenního života na dvorech, hudební amatérství v měšťanských kruzích – salony (básníci, spisovatelé, výtvarníci, hudebníci) – vysoký všeobecný rozhled a vzdělání, kultura, znalost řeči, zběhlost ve filozofii

♣ **nejcharakterističtější znaky renesanční hudby**:

- ♣ volná imitace (= napodobení)
- ♣ vývoj harmonie (tercie a sextakordy, směřující k principům durové a mollové tonality)
- ♣ čtyřhlas, je psán současně – (tenor /základní hlas/ + contratenor bassus /pod tenorem/ + contratenor altus /nad tenorem/ + v nejvyšší poloze cantus/discantus) = standardní faktura 1. poloviny 15. století
- ♣ kompozice: každý úsek textu má svůj melodický nápad a ten postupně přebírají a rozvíjejí další hlasy
- ♣ tenorová mše – mešní cyklus (chorál nebo sv. píseň)

- ♣ parodická mše – všechny části jsou zkomponovány na nějakou (velmi často světskou) předlohu (Josquin Desprez – z 28 mší je 6 parodických)
- ♣ v 16. století rozvoj cyklické mše (latinsky *missa*) je nejvyšší bohoslužebný obřad katolické církve. Jako hudební dílo je **mše cyklická skladba**, která slouží jednak při bohoslužbách (mších), jednak pro koncertní přednes.

RENEŠANČNÍ VOKÁLNÍ POLYFONIE

- ♣ raný vývoj renesanční hudby je spojen s pojmem **nizozemská škola** (skupina skladatelů, která žila a tvořila na dnešním území Holandska, Belgie a přilehlého francouzského pohraničí)
- ♣ nositeli duchovní hudby jsou soubory při velkých katedrálách (vokální doplněné instrumentálními); katedrála v Paříži
- ♣ nejdůležitějšími formami:
 1. duchovní - **mše, žalmy, magnificat, moteta**
 2. světské - **madrigal** (hlavně čtyřhlasý), **chanson** (obdoba italského madrigalu ve Francii; vícehlasý, milostný, programní)

Nejplněji a nejtypičtěji se renesanční vícehlas projevil v hudbě dvou skladatelů:

Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525-1594)

- ♣ dětství strávil jako zpěvák v Římě (papežský sbor); pak nadále v římských církevních službách (papežská kapela)
- ♣ dvě knihy světských madrigalů – výjimka, jinak většinou parodické mše
- ♣ těžiště tvorby:
- ♣ **mše** - inspirace gregoriánským chorálem, (**gregoriánský chorál - jednohlasý liturgický/církevní zpěv**);
- ♣ dochováno okolo 100 mší, 4-6hlasá a capellová faktura (neboli bez doprovodu), aby nebyl příliš potlačen význam slova
- ♣ **Missa papae Marcelli** (papež Marcel II.)
- ♣ rovnováha, vyváženost (disonance velmi sporadicky); klidný vyrovnaný melodický tok, delší, plynulejší témata; **vokální čistotou a logikou se stal vzorem pro duchovní hudbu celých generací**

Orlando di Lasso (1532-1594)

- ♣ největší mistr pozdně renesančního nizozemského stylu
- ♣ původně se jmenoval Roland de Lassus – Nizozemec; 3x unesen kvůli hlasu – dostal se do Itálie; Antverpy, pak do konce života v Mnichově; kapelník mnichovské dvorní kapely (1556-1594); jeho kapela – 56 zpěváků, 30 instrumentalistů; vzdělaný hudebník, všestranný -
- ♣ obrovské dílo asi okolo 2000 skladeb (např. 53 mší, 9 lamentací, Proroctví Sibyl – motetový cyklus; madrigaly) -
- ♣ **Magnum opus musicum** (516 motet vydali synové)
- ♣ polovina díla je věnována světské hudbě; je všestrannější než Palestrina
- ♣ proti Palestrinovi má větší smysl pro harmonii, méně zpracovává gregoriánské melodie; je stručnější (drobí skladbu na menší úseky)
- ♣ melodický nepokoj, velké skoky, tečkovaný rytmus, synkopy; pravidlo neočekávanosti, změny tempa (**Matona mia cara** - madrigal; tempové a dynamické změny, synkopy)

Povinný poslech:

di Lasso - Matona mia cara

<https://www.youtube.com/watch?v=w151iST98hA>